

W hołdzie polskim bohaterom - wyzwolicielom Ankony

18.7.2026 - | Instytut Pamięci Narodowej

W dniach 17-18 lipca 2026 r. zastępca prezesa Instytutu Pamięci Narodowej dr hab. Karol Polejowski wziął udział w uroczystościach upamiętniających udział żołnierzy 2. Korpusu Polskiego w walkach o wyzwolenie włoskich miast w rejonie Marche.

18 lipca 2026 r. w Ankonie miały miejsce główne uroczystości rocznicowe związane z wyzwoleniem miasta przez żołnierzy 2. Korpusu Polskiego. Przy Porta Santo Stefano odbyła się oficjalna ceremonia upamiętniająca, zorganizowana wspólnie przez Instytut Pamięci Narodowej, Ambasadę Rzeczypospolitej Polskiej oraz Konsulat RP. W trakcie uroczystości złożono wieńce i oddano hołd bohaterom walk o wolność Włoch.

Kontynuacja obchodów miała miejsce w Sali Rady Miejskiej w Ankonie, gdzie odbyła się uroczystość wręczenia medali „Reipublicae Memoriae Meritum” – jako wyraz uznania dla zaangażowania w upowszechnianie wiedzy o historii polskiego wysiłku zbrojnego podczas II wojny światowej.

Dzisiejsza uroczystość ma szczególny wymiar – jest wyrazem wdzięczności państwa polskiego wobec osób, które strzegą prawdy historycznej oraz przekazują ją kolejnym pokoleniom (...). Przyjmując to odznaczenie, stajecie się Państwo ambasadorami pamięci. Wasza praca ma znaczenie nie tylko dla Polski, ale również dla budowania świadomości historycznej w szerszym, międzynarodowym kontekście. Dzięki Państwu prawda o przeszłości może być przekazywana w sposób rzetelny, odpowiedzialny i godny.

- zwrócił się do uhonorowanych zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

Jak przypomniał:

Ankona – miejsce spotkania kultur i historii – przypomina nam, że pamięć narodowa nie zna granic. Polskie doświadczenia historyczne, losy naszych rodaków rozsianych po świecie oraz świadectwa ich życia i działalności są częścią wspólnego dziedzictwa Europy.

Medalem „Reipublicae Memoriae Meritum”, przyznawanym osobom szczególnie zasłużonym dla pielęgnowania pamięci o historii narodu polskiego, wyróżnieni zostali:

- **dr Enzo Salera (burmistrz Cassino)** za trwające od lat zaangażowanie w budowanie relacji polsko-włoskich na podstawie szacunku wobec przeszłości oraz za dbałość o dziedzictwo żołnierzy 2. Korpusu Polskiego, w myśl idei zawartej na pomniku Dywizji Karpackiej „Za wolność naszą i waszą, my żołnierze polscy zostawiliśmy Bogu ducha, ciała ziemi włoskiej, a serca Polsce”.
- **Giuseppe Valente** za głębokie zaangażowanie w misję opowiadania przyszłym pokoleniom o poświęceniu żołnierzy polskich z 2. Korpusu Polskiego w czasie bitwy o Monte Cassino, w myśl przesłania napisanego na cmentarzu polskim: „Przechodniu, powiedz Polsce, żeśmy polegli wierni w jej służbie”. Giuseppe Valente podjął to wezwanie i nadał mu szerszy wymiar –

przekazywania owego przesłania światu.

- **Śp. Mec. Roberto Molle** za działalność popularyzatorską o historii Bitwy Narodów, jaką była bitwa o Monte Cassino oraz szczególną troskę o pamięć o żołnierzach 2. Korpusu Polskiego, którzy na ziemi włoskiej bili się o wolność nie tylko swoją, ale i całego świata. A także za wieloletnią pracę na rzecz zachowania dla przyszłych pokoleń śladów przeszłości świadczących o bohaterstwie tych, którzy walczyli tu ramię w ramię w imię tych samych wartości.

Podczas spotkania zaprezentowano piąty odcinek serialu „Szlak Nadziei. Bitwa o Monte Cassino” ukazujący finał walk o Monte Cassino i moment, w którym Polacy zdobywają klasztor 18 maja 1944 roku.

Relacje weteranów, fragmenty wspomnień i współczesna dokumentacja terenu odtwarzają dramatyczny przebieg drugiego natarcia, determinację żołnierzy oraz symboliczne gesty – od zatknięcia proporca po odegranie hejnału mariackiego w ruinach. Odcinek prowadzi dalej przez walki o Piedimonte, Ankonę i Bolonię, pokazując triumf 2. Korpusu, ale także jego gorzkie zakończenie: pominięcie Polaków w paradzie zwycięstwa i powojenne losy żołnierzy Armii Andersa.

Wyprodukowany przez IPN obraz przenosi widzów do jednego z najbardziej dramatycznych i heroicznych rozdziałów XX-wiecznej historii Polski.

To nie tylko opowieść o bitwie, która stała się symbolem niezłomności i odwagi polskiego żołnierza. To film o ludziach – o ich wierze, determinacji i tęsknocie za wolnością. O szlaku, który prowadził ich przez śmierć i cierpienie, ale również przez nadzieję i poczucie misji. Serial ten jest opowieścią o losach Polski jako państwa i wspólnoty obywateli, dotkniętych okrucieństwem dwóch totalitaryzmów: niemieckiego i sowieckiego.

Osobom, którym przyczyniły się do powstania produkcji, wręczono przed seansem pamiątkowe dyplomy.

W wydarzeniu, odbywającym się w ramach międzynarodowego projektu Instytutu Pamięci Narodowej – „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności”, wziął udział także dyrektor Biura Edukacji Narodowej IPN dr Adam Pleskaczyński.

17 lipca 2026 r. w Loreto odbyła się uroczysta Msza święta na Polskim Cmentarzu Wojennym, podczas której oddano hołd poległym żołnierzom. W wydarzeniu uczestniczyli przedstawiciele polskich instytucji państwowych, środowisk kombatanckich oraz lokalnych władz. Modlitwa i wspólna pamięć były wyrazem wdzięczności za ofiarę życia złożoną w imię wolności.

- Ci, którzy spoczywają na tym cmentarzu, są dowodem na to, że za wolność i niepodległość płaci się najwyższą cenę. Płynie z tego bardzo prosta lekcja – złu trzeba przeciwstawić się w każdym miejscu i wszelkimi siłami.

- mówił, akcentując polski wkład w wyzwolenie Włoch w 1944 roku, zastępca prezesa IPN dr hab. Karol Polejowski.

- Pamiętajmy o polskich bohaterach i wypełniamy ich testament

- apelował.

„Szlak Nadziei. Bitwa o Monte Cassino” to nowoczesna produkcja, która prowadzi widza przez losy Polaków w czasie II wojny światowej – od zesłania w głąb Związku Sowieckiego, przez formowanie armii, aż po zwycięstwo we Włoszech. Serial ukazuje historię żołnierzy 2. Korpusu Polskiego – ludzi, którzy po doświadczeniach deportacji i zesłania do ZSRS trafili do armii gen. Andersa, by następnie wziąć udział w jednej z najważniejszych bitew II wojny światowej. Twórcy zwracają uwagę, że kluczowe było oddanie nie tylko faktów, ale także emocji i pamięci. Serial oparty jest na licznych świadectwach – wypowiedziach weteranów, ich rodzin, historyków oraz mieszkańców Włoch. Dzięki temu pokazuje nie tylko przebieg walk, ale także trwałą pamięć o polskich żołnierzach.

Instytut Pamięci Narodowej poprzez projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” realizuje swoją misję upowszechniania wiedzy o historii Polski oraz kształtowania postaw patriotycznych, szczególnie w kontekście walki Polaków o niepodległość w XX wieku. Projekt realizuje założenia polityki historycznej, której celem jest przywracanie pamięci o bohaterstwie, poświęceniu i losach polskich żołnierzy oraz cywilów walczących o wolność na wszystkich frontach II wojny światowej.

„Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” są również odpowiedzią na potrzebę wzmacniania pozytywnego wizerunku Polski za granicą oraz przeciwdziałania dezinformacji historycznej i uproszczonym przekazom dotyczącym wkładu Polski w czasie II wojny światowej. Rolą wystawy jest opowiedzieć o tułaczce polskiej ludności cywilnej oraz o żołnierzach Polskich Sił Zbrojnych, walczących – ramię w ramię z sojusznikami – o wolność naszą i innych narodów. W tym kontekście projekt „Szlaki Nadziei. Odyseja Wolności” ukazuje globalny wymiar polskiego wysiłku zbrojnego podczas II wojny światowej – od Syberii, przez Bliski Wschód, Afrykę i Włochy, aż po Europę Zachodnią – dokumentując losy Armii Andersa, Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie oraz wielu innych formacji.

Wystawa, która jest częścią tego projektu, dotarła już do ponad 120 miejsc na pięciu kontynentach – w Europie, obu Amerykach, Afryce oraz na Bliskim Wschodzie – trafiając do międzynarodowej publiczności i promując polską historię na świecie. W wielu przypadkach była to pierwsza styczność zagranicznej publiczności z polską narracją o II wojnie światowej. Oprócz ekspozycji plenerowych, prezentacji wystawy podczas Kongresów Pamięci Narodowej w Warszawie, Rzeszowie, Poznaniu, Gdańsku i Łodzi, organizowano koncerty, publikowano książki, powstawały materiały edukacyjne i gry. Projekt osiągnął łączny zasięg ponad miliona odbiorców, a jego przekaz – oparty na faktach, świadectwach – spotkał się z uznaniem historyków i środowisk opiniotwórczych.

Irena Siwińska: Wyzwolenie Ankony

18 lipca 1944 r. wojska 2. Korpusu Polskiego odbiły z rąk Niemców Ankonę, portowe miasto nad Adriatykiem - ważny strategicznie punkt na froncie włoskim.

Warto odnotować, że bitwa o Ankonę (wł. Ancona), stolicę regionu Marchia (wł. Marche), stoczona w dniach 17-18 lipca, była jednym z samodzielnych osiągnięć polskich oddziałów pod wodzą gen. Władysława Andersa podczas II wojny światowej.

Port w Ankonie był dla aliantów istotny, aby móc dostarczać broń i sprzęt wojskowy do walki z Niemcami na terenach położonych wzdłuż Adriatyku. Bitwa o Ankone stanowiła ważny etap na drodze do przełamania tzw. Linii Gotów – niemieckich umocnień wiodących w poprzek Półwyspu Apenińskiego, blokujących dalszą ofensywę sprzymierzonych na północ, w kierunku Niemiec.

Zdobycie miasta

Zadanie odbicia Niemcom regionu Marchia powierzono oddziałom 2. Korpusu Polskiego po ich sukcesie z 18 maja 1944 r. – w bitwie pod Monte Cassino. Po wyzwoleniu w pierwszych dniach lipca mniejszych miejscowości Marchii, m.in. Loreto i Osimo, 17 lipca rozpoczęto natarcie na Ankone.

Po przygotowaniu artyleryjskim i lotniczym główny atak przeprowadziły: 5. Kresowa Dywizja Piechoty, 2. Brygada Pancerna oraz 3. Dywizja Strzelców Karpackich.

Kluczowe znaczenie miało opanowanie okolicznych wzgórz: Monte della Crescia i Monte Torto – uzyskanie tych pozycji umożliwiło zdobycie portu i miasta. Nastąpiło to nazajutrz po rozpoczęciu bitwy, 18 lipca 1944 r.

Doniosłe zwycięstwo

Ciekawym świadectwem omawianych wydarzeń są wydania „Dziennika Żołnierza APW” – organu prasowego Armii Polskiej na Wschodzie – z dni walk o Ankone.

Na pierwszej stronie gazety z 18 lipca 1944 r. zwracano uwagę na doniosłość toczącej się bitwy. Pisano także o wizycie Naczelnego Wodza gen. Kazimierza Sosnkowskiego we Włoszech i zamieszczono jego okolicznościowy rozkaz skierowany do walczących tam polskich żołnierzy.

W tekście rozkazu wyróżniono nazwy miejsc istotnych bitew na froncie włoskim, w których dotąd brali oni udział.

W kolejnym numerze „Dziennika Żołnierza APW”, wydanym 19 lipca 1944 r. – nazajutrz po wyzwoleniu Ankony, również na pierwszej stronie pisano o znaczeniu wojskowym, a także politycznym i moralnym tej bitwy.

Przypieczętowaniem sukcesów bojowych 2. Korpusu Polskiego na froncie włoskim, a zarazem ostatnią bitwą armii Andersa, było wyzwolenie Bolonii w kwietniu 1945 r. (wraz z wojskami brytyjskimi i amerykańskimi).

Polecamy:

- Więcej o losach 2. Korpusu Polskiego na portalu dedykowanym projektowi „Szlaki Nadziei Odyseja wolności”

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/245233,W-holdzie-polskim-bohaterom-wyzwolicielom-Ankony.html>